

TÜRK-ALMAN CEO FORUMU

ORTAK AÇIKLAMA

Ankara, 25 Şubat 2013

Türkiye ve Almanya arasındaki çok boyutlu, dinamik ilişkiler uzun bir ortak tarihe dayanmaktadır. Bu ilişkiler; ikili ekonomik ilişkiler, siyasi diyalog ve kültürel, akademik ve bilimsel alışverişle geliştirilmiş toplumsal işbirliği alanlarındaki çeşitli bağlar tarafından kurulmuştur. Türkiye ve Almanya arasındaki ikili ilişkilerin gelişmesinde, her şeyden önce ekonomik ilişkiler anahtar rol oynamıştır.

Almanya, Türkiye'nin en önemli ticaret ortağıdır ve toplamda 6,7 milyar Euro'ya yaklaşan yatırımlarıyla, 1980'den bu yana Türkiye'deki en büyük doğrudan yabancı yatırımcıdır. Türkiye ile Almanya arasındaki ticaret hacmi 2011 yılında 31,44 milyar Euro tutarına ulaşarak yeni bir rekor kırmıştır. Türkiye'deki faaliyet gösteren Alman sermayeli Türk ve Alman şirketlerinin toplam sayısı 5.000'e yaklaşmış bulunmaktadır. Öte yandan, Türk şirketleri de Almanya'ya giderek daha fazla yatırım yapmakta ve öncü sektörlerde şirketler kurmaktadır.

Avrupa'nın hızlı büyüyen, dinamik ve istikrarlı iki ekonomisi, Türkiye ve Almanya arasında stratejik ekonomik işbirliğinin güçlendirilmesi, Avrupa'nın ekonomik gelişmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Türk – Alman CEO Forumu, özel sektörde ve imalat sanayiinde işbirliği imkânlarını saptamak için çok önemli bir fırsat sunmaktadır. Türk – Alman ekonomik ilişkilerinin derinleşmesi ve sonuç olarak her iki ekonominin de güçlenmesi açısından en önemli iki anahtar alan, “enerji” ve “inovasyon” alanlarıdır.

ENERJİ

Türk enerji sektörü hızlı bir büyüme içinde bulunmaktadır. Bu büyüme, son on yıl içinde çarpıcı bir hızla büyüyen Türkiye ekonomisinin hızlı gelişmesine bağlanabilir. Bu dinamizmin sonucu olarak, Türkiye'nin enerji talebi bu dönem içerisinde yılda % 6 – 7 oranında bir artış göstermiştir. Artan elektrik talebi gaz talebini de arttırma doğrultusunda bir baskı oluşturmaktadır. Enerji ve güç talebindeki bu kaydadeğer artışı karşılayabilmek için her yıl yaklaşık olarak 4.000 – 5.000 MW büyüklüğünde ilave enerji üretimi sağlayacak yatırımların yapılması gerekmektedir.

Önemli Alman enerji ve gaz şirketleri halen Türkiye'de faaliyet göstermektedir. Bu şirketlerin Türkiye'de faaliyete geçişlerinin temelini; serbestleştirilmiş, rekabetçi enerji ve gaz piyasaları oluşturmaktadır. Bu alanda, başta elektrik enerjisi piyasası olmak üzere önemli bir ilerleme kaydedilmiş durumdadır. Ancak enerji piyasasının daha da gelişmesi için atılması gereken önemli adımlar bulunmaktadır:

- Özelleştirmeler ve mevcut enerji satınalma anlaşmalarının aşamalı olarak sonlandırılmasıyla kamu şirketlerinin payının önemli ölçüde azaltılması gerekmektedir.
- Öngörülen enerji borsasının (EPIAŞ) kuruluşu, serbestleştirmenin daha da ileri taşınmasına katkıda bulunacaktır ve bu girişim Alman enerji borsası işletmecilerinin (EEX) deneyimi ve katılımıyla desteklenebilir.

Elektrik enerjisi sektöründeki gelişmeler kaydadeğer olmakla birlikte, tam bir serbestleştirme sağlamak için gaz piyasasının işleyişinin de onu izlemesi gerekmektedir. Gaz piyasasıyla ilgili olarak BOTAŞ'ın altyapısının ve ticari faaliyetlerinin ayrıştırılmasının daha da ilerletilmesi ve ticaret piyasasındaki payının azaltılması önem taşımaktadır. Buna ek olarak, maliyeti yansıtan bir fiyatlandırma mekanizmasına imkân tanınması, enerji piyasasında gereken yatırım akışının korunması açısından zaruridir.

Kömüre dayalı enerji üretimi için yüksek düzeyde verimli teknolojileri hayata geçirmek üzere Türk ve Alman şirketlerinin ortak çabaları Türkiye'nin yerli yakıt tüketimini arttırmasına yardımcı olacak ve böylelikle bir yandan daha dengeli bir enerji bileşimi sağlarken, bir yandan da Türkiye'nin cari açığını aşağı çekecektir.

Hem Türk, hem de Alman elektrik piyasalarının önem taşıyan bir unsuru olan yenilenebilir enerjinin geliştirilmesi titizlikle sürdürülmelidir. Cumhuriyet'in kuruluşunun 100. Yılı olan 2023 yılı için hükümetin belirlediği bir dizi hedef içeren "Vizyon 2023" stratejisi uyarınca, Türkiye elektrik piyasasında enerji üretiminin en az % 30'unun yenilenebilir kaynaklardan sağlanması hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşmak için etkili bir teşvik ancak maliyetleri yansıtan fiyatlarla ya da yenilenebilir enerji için daha makul tarife garantisiyle gerçekleştirilebilir. Türk ve Alman şirketlerinin işbirliğiyle Türkiye'de yenilenebilir enerji ekipmanı üretimi, her iki ülkenin yenilenebilir enerji piyasalarının daha da gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Yukarıda sözü edilen, liberal bir enerji piyasası oluşturmaya yönelik önlemler, Alman şirketlerinin Türkiye enerji ve gaz piyasalarına daha fazla yatırım yapmasını sağlayacağı gibi, Türkiye ve Avrupa gaz piyasaları için –boru hatları türünden– altyapı projelerine Alman katılımını da arttıracaktır. Etkin bir işbirliği için Türk müteahhitlerin Almanya'daki projeleri üstlenmesinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Bu, Alman enerji sektörünün rekabetçiliğine katkıda bulunacak, Türk ve Alman şirketlerinin üçüncü ülkelerde daha yakın işbirliği yapmasının da önünü açacaktır. Özel olarak, Türk ve Alman şirketlerinin komşu bölgede her iki ülkenin gaz piyasalarına hizmet edecek gaz projeleri geliştirmek için yapacağı işbirliği, Türkiye ve Almanya'nın enerji güvenliğine katkı sağlayacaktır. Bu büyük ölçekli doğal gaz ve tüm diğer enerji projelerinin finansmanını desteklemek için Alman kamu kurumlarının katılımı ve desteği teşvik edilmelidir.

Bunlara ek olarak, yeni kurulan ve enerji alanında işbirliğini geliştirmeyi ve bağları güçlendirmeyi hedefleyen hükümetler arası Türk – Alman Enerji Forumu gibi başka inisiyatifleri de desteklemekteyiz.

İNOVASYON

Büyüme, istihdam ve ekonomik krizden çıkış açısından inovasyon temel bir önem taşımaktadır. Ar-Ge harcamalarının gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYİH) içindeki payı daha yüksek olan ekonomiler aynı zamanda daha yüksek büyüme oranlarına da ulaşabilmiştir. İnovasyon uzun dönem ekonomik büyümeye de bağıntılıdır.

Türkiye'nin Ar-Ge yoğunluğu AB ortalamasının çok altında olmakla birlikte, Türkiye arayı kapatma doğrultusunda başarılı bir süreç içindedir. Türkiye geçtiğimiz on yıl içinde bilim, teknoloji ve inovasyon alanında giderek artan bir çaba göstermiştir. Devletin Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine sağladığı kaynaklar da artmayı sürdürmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun yayınladığı 2011 yılı Araştırma-Geliştirme Araştırması sonuçlarına göre, Ar-Ge harcamaları yaklaşık olarak 12 milyar TL oldu. Bu tutar, 2002 yılında harcanan tutarın dört katı üzerindedir ve Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının 2011 yılında % 0,86 düzeyinde gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. 2011 yılında özel sektör Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payı ise % 0,37'ye ulaşmıştır.

2023 Vizyonu çerçevesinde Türk Hükümetinin hedefleri arasında Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payını % 3'e yükseltmek de yer almaktadır.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) ve İnternet, inovasyonun kilit unsurlarıdır. inovasyonu hızlandırmak ve yaymakla ilişkili her konuyu kuşatan bir ana konu olarak kalmalıdır. Bütün dünyada BİT ve internetin rolü, iş dünyasının kuralları ile tüketici alışkanlıkları yenilenmiş ve değişmiştir. Tüm bu değişiklikler inovasyon açısından anahtar nitelik taşıyan en önemli gelişmelerdir.

Bu bağlamda, inovasyon alanında Türk-Alman işbirliği fırsatlarının ana başlıkları olarak şunlar ön plana çıkmaktadır:

- İnovasyon, sadece teknolojiyle değil, aynı zamanda yöneticilikle ve yeni fikirlerin ortaya atılıp paylaşılabildiği bir ortam yaratmakla da ilgili, uzun vadeli, çok boyutlu bir süreçtir.
- Başarılı inovasyon faaliyeti giderek daha karmaşık ve etkileşimli süreçleri, tamamlayıcı uzmanlıklar bulmayı, farklı teknoloji ve bilgilere hızlı erişim sağlamayı ve inovasyon ağı içinde yakın işbirliğini gerektirmektedir.
- Yeni fikirlerin yaratılması için uygun bir ortam önemlidir ve bu ortam hükümetler, özel sektör ve üniversiteler tarafından ortaklaşa inşa edilmelidir. Bütün aktörlerin ilgisini çekmek için, özel olarak yüksek teknoloji, Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri açısından bölgesel cazibeyi güçlendirmeye yönelik politikaların güçlü bir biçimde formüle edilmesi gerekir. Cazip bir inovasyon

ortamı yaratmak için istikrarlı ve kısıtlamaların olmadığı bir altyapının devamlılığı sağlanmalıdır.

- İki ülkenin güçlü noktalarının ve önlerindeki fırsatların belirlenmesi, inovasyona yönelik yatırım alanlarının saptanması açısından önem taşımaktadır.
- Uluslararası Ar-Ge ve inovasyon yatırımlarında entelektüel sermayenin varlığı, hayati önemdedir. Ar-Ge tesislerinin yer seçiminde, dünya çapında nitelikli araştırmacıların varlığı temel bir koşuldur ve bilim alanında genç, yaratıcı çalışanların bulunması bir ülkeye yatırım kararı verilmesinde belirleyici bir unsur olabilir.
- Bilim ve teknoloji eğitimi, inovasyonda anahtar bir rol oynamaktadır. Eğitim kuruluşlarında yaratıcılığı desteklemek; yenilikçi bir ortam geliştirmek ve toplumda ve ekonomide inovasyonun etkisini derinleştirmek doğrultusunda önemli bir adımdır. İnovasyon açısından eğitimin temel işlevini teslim etmek, üniversiteler, yüksekokullar ve diğer okullar gibi mevcut eğitim kuruluşlarında, inovasyonu teşvik edecek bir dizi inisiyatif gerektirir. İki ülke arasında değişim programları ve istihdam fırsatları bu tür inisiyatiflere örnek olarak gösterilebilir.